

Streszczenie

Konferencja konsensusu to specjalne narzędzie mające na celu przełamanie impasu w sytuacjach, gdy brak wspólnego zrozumienia blokuje postępy w tworzeniu polityki. Zalecenia dotyczące polityki zawarte w niniejszym sprawozdaniu stanowią wynik Europejskiej Konferencji Konsensusu w zakresie Bezdomności 2010¹. Są to wnioski ustalone przez niezależne jury w odpowiedzi na sześć kluczowych pytań. Celem tych rekomendacji jest stworzenie silnych podstaw dla ustawicznego i wzmożonego postępu w sprawie bezdomności w Unii Europejskiej, szczególnie w ramach nowej strategii Europa 2020² oraz Europejskiego programu walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym³.

W odpowiedzi na **kluczowe pytanie nr 1 „Co oznacza bezdomność?”** jury krytycznie odnosi się do „zdroworozsądkowych” definicji bezdomności, jak spanie na ulicy, i dochodzi do wniosku, że bezdomność to złożony, dynamiczny i zróżnicowany proces, do którego każda osoba i grupa osób dociera i z którego znajduje wyjście własną „ścieżką”. Jury rekomenduje przyjęcie Europejskiej Typologii Bezdomności i Wykluczenia Mieszkańowego ETHOS⁴, zainicjowanej przez FEANTSA w 2005 roku, jako wspólnej ramowej definicji bezdomności. ETHOS wykorzystuje znaczenie „domu” jako bytu fizycznego, społecznego i prawnego celem stworzenia szerokiej typologii, która klasyfikuje osoby bezdomne według czterech głównych sytuacji życiowych: braku dachu nad głową, braku domu, życia w niepewnych warunkach mieszkaniowych oraz życia w nieodpowiednich warunkach mieszkaniowych.

Odpowiadając na **kluczowe pytanie nr 2 „Czy zlikwidowanie bezdomności to realny cel?”**, jury zwraca uwagę na poziom ambicji, jaki powinien stanowić punkt wyjścia dla ogólnoeuropejskiej strategii walki z bezdomnością. Jury dochodzi do wniosku, że bezdomność stanowi poważną niesprawiedliwość i pogwałcenie podstawowych praw człowieka, którym to zjawiskom można i trzeba położyć kres. Chociaż zawsze będą istnieć sytuacje, w których ludzie mogą potencjalnie stać się bezdomni, jury konstatuje, że podejmowane na bieżąco kroki zapobiegawcze i interwencyjne, w ramach zintegrowanych strategii przeciwko bezdomności na szczeblu krajowym bądź regionalnym, mogą zarówno zapobiegać wzrostowi liczby osób bezdomnych, jak i umożliwić szybkie znalezienie długofalowych rozwiązań dla osób stojących na progu bezdomności. Jury uważa tym samym, że stopniowe ograniczenie, a docelowo zlikwidowanie bezdomności, jest możliwe. Przedstawia kilka konkretnych celów, które należy osiągnąć, ażeby położenie kresu bezdomności stało się bardziej realne.

Udzielając odpowiedzi na **kluczowe pytanie nr 3 „Czy polityka oparta na mieszkalnictwie jest najskuteczniejszym podejściem w zwalczaniu bezdomności?”**, jury wzywa, by zrezygnować ze schronisk i ośrodków tymczasowego zakwaterowania jako głównej odpowiedzi na bezdomność na rzecz polityki opartej na mieszkalnictwie. Oznacza to ułatwienie dostępu do stałego mieszkalnictwa oraz wzmożenie zarówno prewencji, jak i adekwatnego i dostosowanego do potrzeb zmiennego wsparcia oferowanego ludziom w ich domach.

W odpowiedzi na **kluczowe pytanie nr 4 „Jak zapewnić osobom bezdomnym współudział w tworzeniu tej polityki?”**, jury wzywa do odejścia od polityki, która stawia osoby bezdomne w roli pasywnych odbiorców pomocy, na rzecz działań, które podkreślają ich prawa i autonomię. Jury wzywa do uppełnomocnienia osób bezdomnych, by uczestniczyły w podejmowaniu decyzji, które mają wpływ na ich życie. Rzuca również światło na niektóre istotne bariery uniemożliwiające osobom bezdomnym pełne uczestniczenie w procesie tworzenia polityki i proponuje sposoby na ich przezwycięzenie.

Kluczowe pytanie nr 5 „W jakim stopniu ludzie powinni mieć dostęp do usług dla bezdomnych niezależnie od ich statusu prawnego i obywatelstwa?” dotyczy dostępu do usług oferowanych osobom bezdomnym, szczególnie migrantom i obywatelom spoza Unii Europejskiej, które mogą napotykać bariery spowodowane ich statusem prawnym lub administracyjnym. Jury podkreśla, że ta

¹ Więcej informacji na temat konferencji, w tym wszystkie dokumenty tematyczne, znajduje się pod adresem:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&langId=pl&eventsId=315&furtherEvents=yes>

² Treść dostępna pod adresem: http://europa.eu/press_room/pdf/complet_en_barroso_007_-_europe_2020_-_en_version.pdf

³ Informacje dostępne pod adresem: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=pl&catId=89&newsId=959&furtherNews=yes>.

⁴ Informacje dostępne pod adresem: <http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/PL.pdf>

sytuacja przybiera na znaczeniu i staje się przedmiotem debaty w wielu państwach członkowskich w kontekście rosnącego problemu bezdomności wśród migrantów i obywateli spoza Unii Europejskiej. Jury wskazuje, że w Unii Europejskiej nikt nie powinien zostać pozbawiony środków do życia, i podkreśla, jak ważne jest poszanowanie podstawowych praw człowieka, bez względu na status prawny lub administracyjny danej osoby. Wzywa do zintegrowanego podejścia do kwestii migrantów i obywateli spoza Unii Europejskiej, którym grozi bezdomność w wyniku barier dostępu związanych z sytuacją prawną lub administracyjną. Zwraca również uwagę, że za zapobieganie takim sytuacjom odpowiada przede wszystkim polityka migracyjna. Służby pomocy bezdomnym nie mogą stanowić systematycznie stosowanego rozwiązania mającego równoważyć brak spójności polityki migracyjnej, która prowadzi do bezdomności i pozbawienia ludzi środków do życia. Dostęp do służb pomocy bezdomnym nie powinien również stanowić sposobu na regulowanie napływu migrantów. Służby świadczące tego rodzaju pomoc nie powinny być karane za udzielanie wsparcia potrzebującym. Jury dochodzi do wniosku, że w celu lepszego zrozumienia tej kwestii konieczne jest przeprowadzenie ogólnoeuropejskiego badania dotyczącego związku pomiędzy bezdomnością a migracją oraz wolnym przepływem osób w Unii Europejskiej. Badanie powinno poświęcić należną uwagę kwestii płci w kontekście migracji oraz szczególnej sytuacji niektórych migrujących kobiet.

Kluczowe pytanie nr 6 brzmi: „**Jakie powinny być elementy ogólnej strategii EU?**”. Jury formułuje nadrzędny wniosek, zgodnie z którym – w kontekście strategii Europa 2020, a szczególnie w kontekście Europejskiego programu walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym – konieczne jest stworzenie ambitnej **ogólnoeuropejskiej strategii walki z bezdomnością**, która nada ton budowaniu krajowych bądź regionalnych strategii w państwach członkowskich i przyczyni się do postępu w walce z bezdomnością. Zarówno ogólnoeuropejska strategia ramowa, jak i strategię krajowe bądź regionalne muszą przyjąć zintegrowane podejście, które obejmie wszystkie istotne dla tematu obszary, jak mieszkalnictwo, kwestie socjalne, opiekę zdrowotną i zatrudnienie. Sposób zarządzania strategiami musi umożliwiać zaangażowanie wszystkim stronom zainteresowanym. Strategie muszą opierać się na dowodach, co wymaga zebrania znacznej ilości danych oraz przeprowadzenia wielu badań. Muszą im również przyświecać wyraźne cele. Jury wzywa państwa członkowskie, aby w ramach proponowanych ogólnoeuropejskich ram strategicznych wyznaczyły daty, które określą, do kiedy dane państwo zobowiązuje się ograniczyć do zera liczbę osób bez dachu nad głową i położyć kres długoterminowej bezdomności. Ponadto kluczowymi priorytetami muszą być: zapobieganie bezdomności, promowanie dobrej jakości usług dla osób bezdomnych oraz dostęp do taniego mieszkalnictwa połączony z niezbędnym wsparciem będącym jego gwarantem. Zintegrowane strategię walki z bezdomnością muszą brać pod uwagę zmieniający się profil populacji bezdomnych. Na szczeblu europejskim ramy strategiczne muszą wspierać, monitorować i koordynować budowanie zintegrowanych strategii krajowych bądź regionalnych w państwach członkowskich poprzez właściwe ramy monitorowania, silny plan badań z nurtem innowacyjności społecznej, program wzajemnego uczenia się i wymiany transnarodowej, promocję wysokiej jakości usług, zrównoważony dostęp do dofinansowania z UE oraz włączenie kwestii bezdomności do właściwych obszarów polityki.